Position Paper

Circulaire plasticketen verdient erkenning als strategisch industriedossier

Inbreng voor het commissiedebat Economische Veiligheid en Strategische Autonomie van 11 november 2026

De bouwstenen van plastic staan op de Europese lijst van kritieke moleculen, en vrijwel elke strategische waardeketen is afhankelijk van plastics. Toch valt de plasticketen in het beleid tussen twee sporen: de productie hoort bij het chemiebeleid, recycling en producten bij het beleid voor de circulaire economie.

Wij stellen voor dat het kabinet de circulaire plasticketen erkent als **strategisch industriedossier**, met een eigen plek in de integrale aanpak industrie en economische veiligheid die het kabinet voor het voorjaar van 2027 uitwerkt. Concreet:

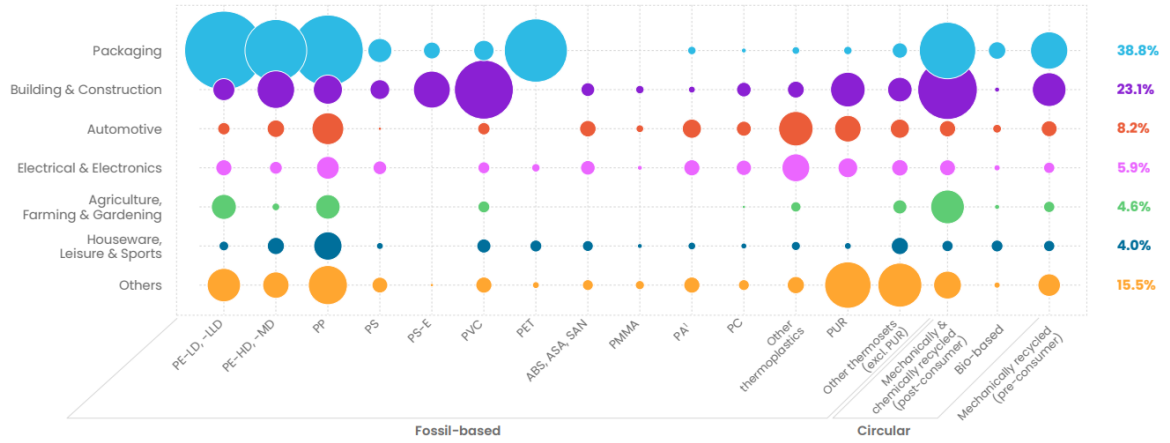
- één ketenaanpak, van grondstof tot strategisch relevante productketens;
- Gecoördineerde Europese inzet op uitwerking van de aanbevelingen van de Critical Chemical Alliance (CCA) aanbevelingen en de aanstaande Europese Circular Economy Act;
- structurele samenwerking met de keten: inclusief basisindustrie, maakindustrie en afvalverwerkende industrie, naar het Europese voorbeeld van de CCA.

Waarom plastic strategisch is

Met de motie Bühler (32 852, nr. 411) heeft de Kamer het strategische belang van de chemische industrie onderstreept. De motie vraagt om snelle handelsbescherming en een spoedige uitwerking van de aanbevelingen van de Critical Chemicals Alliance (CCA), in het bijzonder voor vraagstimulering. Deze inzet wordt sterker wanneer de plasticketen hier nadrukkelijk in wordt meegenomen. Die keten loopt van onderop: van grondstof naar de bouwstenen voor plastic, en van daaruit downstream naar het product. Beide bewegingen hebben we nodig om de transitie naar een circulaire economie te kunnen maken.

Van grondstof naar bouwsteen. De CCA heeft ethyleen en propyleen aangewezen als kritieke moleculen. Een kraker op Chemelot, in Terneuzen of in Rotterdam draait alleen zolang er afnemers zijn, en de plasticproductie is daarvan de belangrijkste. Sluit de plasticfabriek, dan verliest de kraker zijn afzet, en daarmee ook de businesscase om te verduurzamen.

Van plastic naar product. Plastics zijn onmisbaar in waardeketens die Europa als strategisch beschouwt: de gezondheidszorg, energie, defensie, de automobielsector, de bouw en voedselzekerheid (figuur 1). Europa heeft daarom een sterke en concurrerende productiebasis voor plastics nodig, aangevuld met gespreide en betrouwbare import.

Figuur 1. Europese vraag naar plastic per toepassing en per type polymeer. Bron: Plastics Europe.

Circulair plastic is de hefboom

Een sterke plasticproductie is ook de basis voor circulair plastic. Plastic uit chemische recycling moet over een aantal jaren worden gemaakt in dezelfde krakers en fabrieken die nu bijna geheel afhankelijk zijn van fossiele grondstoffen. Neem het voorbeeld van Shell Moerdijk, waar pyrolyseolie van onder meer BlueAlp de kraker voedt. Of Sabic waar Plastic Energy met de kraker is geïntegreerd. Het zijn dit soort ontwikkelingen die schaal en volume moeten en die onze industrie perspectief voor verduurzaming geven. Circulair plastic uit eigen afval maakt ons minder afhankelijk van import, zowel van fossiele grondstoffen als van recyclaat. Toch verbrandden we in 2024 nog 63% van het in Nederland ingezamelde plasticafval. Een grondstof die we zelf hebben, benutten we onvoldoende. Wie de plasticproductie laat verdwijnen, geeft dus ook de regie over circulair plastic uit handen.

De keten heeft nu actie nodig

Tussen 2022 en 2024 daalde de Nederlandse plasticproductie met 14,4%, de sterkste daling in Europa. Van alle chemische productiecapaciteit die sinds 2022 in Europa is gesloten of waarvan sluiting is aangekondigd, valt 18% in Nederland. De oorzaken: toenemende import van goedkoop nieuw en gerecycled plastic, hoge energiekosten, versnipperde regelgeving, rechtsonzekerheid en gebrekkige handhaving. Eurocommissaris Šefčovič noemde de plasticsector op 23 oktober 2026 de sector die het dichtst bij nieuwe vrijwaringsmaatregelen tegen importgolven staat. Tegelijk moet veel Europese regelgeving omgezet in nationale uitvoering die de transitie echt lostrekt en die kennis en inbreng van alle ketenpartijen vergt.

Wat ontbreekt in de integrale aanpak industrie

In zijn Kamerbrief over de integrale aanpak industrie stelt het kabinet terecht dat de grondstoffentransitie strategische afhankelijkheden vermindert, en dat het beleid daarvoor achterloopt op dat voor de energietransitie. Hoe circulariteit de grondstoffentransitie verbindt met het industriebeleid, blijft echter open. Voor plastic betekent dat: de productie van bouwstenen (monomeren) en plastics (polymeren) valt onder het chemiebeleid, recycling en producten onder het beleid voor de circulaire economie. Zo blijft circulariteit vooral een milieudoel, in plaats van een hefboom voor de verduurzaming van de industrie. En missen we de kans om in de hele keten, van grondstof tot product, de juiste maatregelen in samenhang te nemen.

Nederland had in de CCA een leidende rol, als lid van de stuurgroep en voorzitter van de werkgroep vraagcreatie. Die rol kan het kabinet ook in de nationale aanpak waarmaken.

Ons voorstel

Het kabinet erkent de circulaire plasticketen als strategisch industriedossier, met een eigen plek in de aanpak economische veiligheid en in de integrale aanpak industrie van het voorjaar van 2027. Concreet betekent dat:

- **Eén ketenaanpak** die het behoud van de productiebasis verbindt met de opschaling van recycling, vraagcreatie en bescherming tegen oneerlijke import.
- **Europese inzet** op snelle vrijwaringsmaatregelen voor plastics waar dat nodig is, en op een spoedige en ambitieuze Circular Economy Act.
- **Structurele samenwerking met de keten op nationaal niveau**, naar het voorbeeld van de CCA, om maatregelen voor de korte en middellange termijn snel uit te werken. Te beginnen bij maatregelen die door de Plastictafel zijn voorgesteld: een combinatie van ketenafspraken en maatregelen waarmee de productie van circulair en biobased plastic in Nederland in aanloop naar Europese verplichtingen kan opschalen.

Contact:
Plastics Europe Nederland
Drea Berghorst
Managing Director
Tel +31 6 53218374
drea.berghorst@plasticseurope.org

4 november 2026